



**ALUEELLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ**
KUOPIO

VERKOSTO

YHTEISTYÖ

DIALOGI

OSALLISUUS

TIIMITYÖ

YHDEN-
VERTAISUUS

TOIMINTASUUNNITELMA 2025

ALUEELLINEN KEHITTÄMISTEHTÄVÄ ETELÄ- JA POHJOIS-SAVO



Kuopion kaupunginkirjasto hoitaa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (660/2017) mukaisesti alueellista kehittämistehtävää toimialueenaan Etelä-Savo ja Pohjois-Savo. Alueellisella kehittämistehtävällä luodaan edellytyksiä toimialueen yleisten kirjastojen toiminnan vahvistumiselle voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Alueellisesta kehittämistehtävästä säädetään laissa yleisistä kirjastoista, 1492/2016, §8.

TAVOITTEET

Toimintavuoden 2025 tavoitteena on Savon yleisten kirjastojen verkostoitumisen ja yhteistyön tukeminen sekä kirjastohenkilökunnan osaamisen monipuolinen kehittäminen. Osaamisen kehittämisen toimenpiteet ja painopisteet vuonna 2025 pohjautuvat kirjastolakiin, AVIn peruspalvelujen arviointiin, Kuopion AKE:n toteuttaman kyselyn tuloksiin (toukokuu 2024), alueen kirjastohenkilökunnan toiveisiin ja palautteeseen (mm. kirjastovierailujen yhteydessä käydyt keskustelut sekä järjestettyjen koulutusten yhteydessä nousseet tarpeet), opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategiaan 2025 sekä opetus- ja kulttuuriministeriön strategiaan 2030.

Toimenpiteitä ja painopisteitä määriteltäessä on huomioitu kirjastojen ja työelämän tulevaisuuden näkymät (mm. IFLA Trend Report 2024, Yleisten kirjastojen suunta-asiakirja), Itä-Suomen kuntien taloudellinen tilanne sekä kansallinen yhteistyö. Toimintavuotta 2025 on suunniteltu yhdessä alueen AKE-suunnitteluryhmän ja Savon kirjastojen kanssa.

Osaamisen kehittämisessä hyödynnetään kehittävän arvioinnin ajatusta, jossa toimintaa kehitetään jatkuvasti yhdessä alueen kirjastohenkilökunnan kanssa. Alueen kirjastoissa tehtävillä vierailuilla on tässä tärkeä rooli. Jatkuvan dialogin avulla päästään seuraamaan läheltä kirjastojen toimintaympäristön paikallisia muutoksia ja ennakoimaan tulevia tarpeita. Osaamisen kehittämisen tarpeita kartoitetaan vuosittain myös erillisen kyselyn tai haastattelututkimuksen avulla. Huomioidaan kehittämisessä myös tulevan AKE-toiminnan arvioinnin tulokset.

TOTEUTUSTAPA

SUUNNITTELUN RAKENTEET

Savon AKE-suunnittelutyöryhmä pohtii tutkimus- ja arviointitietoon sekä alueelliseen tietoon nojaten Savon kirjastoille parhaiten soveltuvia osaamisen kehittämisen teemoja ja tapoja sekä kirjastojen verkostoitumista ja yhteistyötä tukevia



toimia. Työryhmässä on pysyvä edustus Kuopiosta, Mikkelistä ja Itä-Suomen AVIsta. Lisäksi mukana on Etelä- ja Pohjois-Savon kirjastojen vaihtuvat edustajat (2+2), jotka valitaan aina kaksivuotiskaudeksi kerrallaan. Työryhmä kokoontuu 4–5 kertaa vuodessa läsnä tai etänä ja viestii lisäksi ajankohtaisista asioista tarpeen mukaan. Vuonna 2025 työryhmä jatkaa edellisvuoden kokoonpanolla.

Kuopion AKE-tiimi toteuttaa ja ideoi käytännön kehittämistyötä. Tiimiin kuuluvat koordinaattori sekä kolme informaattikkoa. Kirjastotoimenjohtaja tukee ja kehittää tiimin toimintaa sekä vastaa tehtävän toteutuksesta. Tiimin jäsenet tekevät AKE-työtä osan työajastaan. Jokaisella AKE-työntekijällä on omat vastualueensa sekä paikallisessa että kansallisessa työssä, mutta tehokas työskentely mm. Teams-ympäristössä varmistaa sen, että kuka tahansa voi tarvittaessa sijaistaa toista. Tiimi kokoontuu viikoittain, järjestää välillä kokonaisiä suunnittelupäiviä ja työskentelee muutoinkin samassa työtilassa, jotta kaikilla on AKE-työn tekemiseen tarvittava tuki. Tiimin osaamista ylläpidetään mm. kansallisella yhteistyöllä ja tarpeen mukaisesti koulutuksiin osallistumalla.

Alueellisen kehittämistyön rahoitusta ja resursseja suunnitellaan yhdessä kirjastotoimenjohtajan ja kirjaston hallintopalveluvastaavan kanssa.

VERKOSTOITUMINEN JA YHTEISTYÖ

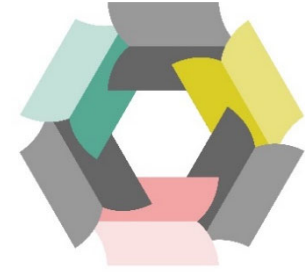
Alueen kirjastojen välistä verkostoitumista ja yhteistyötä tuetaan monin eri tavoin. Kirjastoille tärkeimpiä tapoja on kartoitettu kyselyn ja keskustelujen avulla, ja alueen etäkahvit ja muut etänä järjestettävät tilaisuudet on koettu edelleen tärkeimmiksi. Savon alueen välimatkat ovat pitkiä, ja koulutuksiin tai tapaamisiin irrottautuminen toiselle paikkakunnalle on usein hankalaa. Esimerkiksi alueen kirjastojen johtajat ja esimiehet muodostavat yhdessä verkoston, joka kokoontuu säännöllisesti etäyhteyksin keskustelemaan ajankohtaisista asioista. Etätilaisuuksien myötä ihmiset ovat tulleet toisilleen tutummiksi, jolloin myös kollegan puoleen kääntyminen on aina helpompaa. Pyritään lisäämään entisestään yhteistyön ja vertaistuen määrää vuonna 2025. Järjestetään verkossa säännöllisiä ”Selviytyjät Savossa” -tapaamisia, joissa keskustellaan ajankohtaisista aiheista.

Osa alueen kirjastohenkilökunnasta kokee myös kasvotusten tapahtuvan verkostoitumisen tärkeäksi. Vuoden 2025 aikana järjestetään myös joitakin verkostoitumista tukevia lähikoulutuksia ja -tilaisuuksia sekä opintomatka. Seurataan edelleen keskustelujen avulla lähitapaamisten tarvetta, ja lisätään niitä tarpeen ja resurssien mukaan. Toukokuussa 2024 järjestetyn kyselyn mukaan etäkoulutuksiin osallistuu mieluiten 65 % vastanneista ja lähikoulutuksiin 6 %. Vastanneista 29 % koki, että etä- ja lähikoulutukset sopivat yhtä hyvin. Myös koulutustallenteet



koetaan tärkeiksi, sillä yli 70 % vastanneista kertoo katsoneensa koulutustalenteita. (Kyselyyn vastasi 48 alueen kirjastoammattilaista.)

Itä-Suomen johtajien ja esihenkilöiden Tukipiiri -kokonaisuutta on toteutettu vuodesta 2022 alkaen yhdessä Joensuun AKE:n ja Itä-Suomen AVIn kanssa. Tukipiiri on suunnattu erityisesti uusille Itä-Suomen kirjastojen johtajille, jotka tarvitsevat työhönsä vertaistukea tai haluavat vaihtaa ajatuksia kollegoiden kanssa. Tukipiiri on kokoonnutun säännöllisesti etänä ajankohtaisten teemojen ympärille. Itä-Suomen alueella on paljon uusia kirjastojen johtajia, joten tukipiiri on koettu tarpeelliseksi ja sitä jatketaan myös vuonna 2025.



TUKIPIIRI

Alueella toimineet **osaajaverkostot** hiipuivat koronapandemian aikana, ja niiden tarvetta on tarkasteltu vuosittain. Alueen rakenteesta johtuen tarvetta varsinaisille osaajaverkostoille ei ole noussut. Verkostojen sijaan lisätään yhteistyön ja verkostoitumisen määrää alueella ja järjestetään teemallisia keskusteluja verkossa, jolloin samoja työtehtäviä tekevät kirjastoammattilaiset pääsevät verkostoitumaan. Itä-Suomen laajuisten osaajaverkostojen tilannetta tarkastellaan edelleen yhdessä Joensuun AKE:n kanssa.

Tuetaan mahdollisuutta lähteä **vertaisoppimaan** toiseen Savon alueen kirjastoon. Vertaisoppiminen tarkoittaa työpaikoilla tapahtuvaa oppimista, jossa ohjaajina toimivat toiset työntekijät. Sen lisäksi että vertaisoppiminen koetaan usein innostavana ja konkreettisenä oppimisen muotona, se myös edistää toisiin kirjastoihin ja henkilökuntaan tutustumista, verkostoitumista, hyvien käytänteiden ja ideoiden jakamista sekä uusien taitojen oppimista ja osaamisen jakamista. Vertaisoppimismatkat ovat pääsääntöisesti yhden päivän opintomatkoja, jotka suunnitellaan tietyn osaamisen kehittämisen teeman ympärille perustellusta syystä. Kokemukset vertaisoppimisesta ovat olleet erittäin positiivisia.

Jatketaan **vierailuja alueen kirjastoissa**. Kirjastovierailut ovat tärkeitä ja antoisia toiminnan kehittämisen kannalta: vierailuilla kuullaan kirjastojen kuulumisia, arjen haasteita ja onnistumisia, kerätään ideoita sekä muille kirjastoille että AKE-toiminnan kehittämiseksi ja kerrotaan AKE-työn ajankohtaisista asioista. Vuonna 2025 vierailuja jatketaan resurssien mukaan etenkin niihin kirjastoihin, joissa ei olla hetkeen käyty. Vierailujen antia hyödynnetään myös mm. siinä, miten saadaan yhteen toisia kirjastoja (vertaisoppiminen), kutsutaan henkilökuntaa puhujiksi mukaan etäkahveille tai tuotetaan artikkeleita kirjastojen hyvistä käytänteistä verkkosivuille ja someen.



OSAAMISEN KEHITTÄMINEN JA HYVIEN KÄYTÄNTEIDEN JAKAMINEN

Savon alueella on paljon pieniä kirjastoja vähäisellä henkilökuntamäärällä, pitkät välimatkat ja paikoin huonot kulkuyhteydet. Alueella on 31 kuntaa, joista 17 kunnassa on alle 5 000 asukasta. Tästä syystä etäosallistumismahdollisuus on ollut alueella alusta saakka tärkeää. Vuonna 2025 koulutuksia järjestetäänkin edelleen runsaasti etänä, mutta myös lähikoulutuksina ja hybridikoulutuksina. Myös kuntien yt-neuvottelut voivat aiheuttaa matkustuskieltoja, jolloin etäkoulutukset ovat ainoita, joihin voidaan osallistua.

Osaamisen kehittämisen painopisteet suunnitellaan vuosittain AKE-suunnittelu-työryhmässä (perusteet on kuvattu toimintasuunnitelman alussa). Painopisteiden ympärille suunnitellaan monipuolisia koulutuskokonaisuuksia: webinaareja, koulutuspäiviä, työpajoja, aineistonostoja, omaehtoista opiskelua (Liboppi), etäkahveja tai keskustelutilaisuuksia. Koulutusten järjestämisessä säilytetään etätöskentelyn parhaat asiat: etäosallistumismahdollisuus lisää alueen kirjastojen tasa-
puolista mahdollisuutta osallistumiseen, ja monet koulutukset (esimerkiksi *digiä tunnissa* -koulutussarja ja säännölliset kirjallisuuskahvit) toimivat parhaiten etänä. On kuitenkin tärkeää luoda myös kohtaamisen paikkoja ja järjestää läsnä-
olokoulutuksia ja verkostoitumista tukevia tapaamisia silloin kun se on perustel-
tua.

Tärkeimmistä koulutuksista tehdään tallenteet, jotka tuotetaan saavutettaviksi. Saavutettavat tallenteet ovat henkilökunnan katsottavissa pysyvästi tai sopimuksen mukaan, mikä on erityisen tärkeää pienten kirjastojen näkökulmasta. Tekstityspalvelu hankitaan tarvittaessa ulkopuolisena palveluna.

Vuoden 2025 osaamisen kehittämisen pääteemat





AVIn peruspalvelujen arvioinnissa 2023 nousi esille **lukutaitotyöhön** liittyviä osaamisen kehittämisen tarpeita. Tarvitaan lisää yhteistä keskustelua lukutaidosta, lukutaitotyöstä ja lukutaitotyötä tarvitsevista kohderyhmistä. Tarvitaan myös suunnitelmallisempaa otetta, kansallisen lukutaitostrategian tuntemusta ja paikallisia suunnitelmia. Selvitetään tarvittaessa kevyellä kyselyllä, voidaanko lukutaitotyön liittyvää osaamisen kehittämistä suunnata tiettyihin kohderyhmiin tai menetelmiin. Kuopion AKEn toteuttamassa kyselyssä (toukokuu 2024) ilmeni jo tarpeita etenkin aikuisten aineistoihin, nuorten kirjastotyöhön ja kirjavinkkauksen perusteisiin liittyen. Suunnitellaan lukutaitotyön osaamisen kehittämisen kokonaisuutta yhdessä Itä-Suomen AVIn kanssa. Huomioidaan myös lukutaitoon liittyvien tutkimusten tulokset, esim. PISA, PIRLS ja PIAAC, ja hyödynnetään ERTEn tuottamia koulutuksia ja materiaaleja.

Useissa Itä-Suomen kunnissa eletään haastavia muutosneuvottelujen aikoja, ja **kirjastojen resurssit** todennäköisesti vähenevät entisestään. Haastavassa tilanteessa on tärkeää kirkastaa työn ydin: miten resursoidaan ja priorisoidaan työ parhaalla mahdollisella tavalla tilanteeseen nähden. Tarvitaan yhteistä keskustelua, kokemusten vaihtoa, ideoiden jakamista ja osaamisen kehittämistä uusista työn tekemisen tavoista ja vanhasta pois oppimisesta.

Sirpaleinen tietotyö, edellä kuvattu resurssien väheneminen ja vauhdikas työn muutos kuormittavat kirjastoammattilaisia. Kuopion AKEn toukokuun 2024 kyselyssä **työelämätaidot ja työssä jaksaminen** nousivat erittäin toivotuiksi osaamisen kehittämisen teemoiksi. Järjestetään koulutusta ainakin kuormituksen hallinnasta asiakaspalvelutilanteisiin ja muuhun työhön liittyen. Järjestään välillä myös kevyempiä etäkahveja ("Kevennyskahvit") hieman kevyemmistä aiheista tiukan asian ja uuden oppimisen sijaan, tarkoituksena lisätä yhteistyötä ja vertaistukea.

Digitaidot ja tekoäly pidetään taustalla kaikessa osaamisen kehittämisessä. Painotetaan digiosaamisessa erityisesti resurssipulaa helpottavia ja työssä jaksamista tukevia työkaluja ja vinkkejä. Järjestetään säännöllisesti digikoulutuksia sekä Itä-Suomen laajuisia digivartteja yhteistyössä Joensuun AKEn kanssa. Käytössä on myös **lainattavia laitelootia**, joita voi pyytää omaan kirjastoon tutustuttavaksi ja hyödynnettäväksi. Pidetään osaamisen kehittämisessä yllä myös **tulevaisuusajattelua**: mitä on tulossa ja miten siihen varaudutaan.

Jatketaan sujuvaa **Itä-Suomen laajuista yhteistyötä Itä-Suomen AVIn ja Joensuun AKEn kanssa**. Syksyn 2024 varautumissuunnittelun kokonaisuudessa nousi tarve kehittää lisää aihepiiriin liittyvää osaamista mm. henkisen kriisinkestävyysnäkökulmasta. Suunnitellaan yhdessä teemaan liittyvää koulutusta sekä muuta Itä-Suomen laajuista osaamisen kehittämistä, kuten Itä-Suomen kirjastoalaisten kokoontumisajoja, joissa AKEt ovat olleet mukana.

Etäkahveista on tullut alueellamme erittäin toimiva ja kiiteltu toimintamuoto. Etäkahveilla pureudutaan aina ajankohtaisiin asioihin ja osallistumisen kynnyksen on



haluttu tehdä mahdollisimman matalaksi (ei ennakoilmoittautumista, lyhyt kesto). Etäkahveja järjestetään ajankohtaisten teemojen ympärille lähes viikoittain. Säännöllisesti järjestetään mm. johtajien ja esimiesten etäkahvit, digiä tunnissa -etäkahvit, kirjallisuuskahvit sekä digivartit yhdessä Joensuun AKEn kanssa. Etäkahvien aiheitoiveita huomioidaan mahdollisuuksien mukaan.

Seurataan tilaisuuksien alueellista kattavuutta ja pyritään siihen, että osaamisen kehittämisen toimet kohdistuvat tasapuolisesti alueen kirjastoihin. Ideoidaan ja kokeillaan rohkeasti myös muita osaamisen kehittämisen muotoja ja jätetään tilaa akuuttiin tarpeeseen reagoimiselle. Kaikista tilaisuuksista kerätään palautetta. Palautekyselyissä kysytään myös sitä, miten osallistuja vie tilaisuuden antia eteenpäin työyhteisössään ja kuinka hän pystyy hyödyntämään oppimaansa. Tällä halutaan ohjata ajatuksia siihen, että koulutusten anti kulkeutuisi eteenpäin.

Liboppi on yleisten kirjastojen henkilökunnalle tarkoitettu verkko-oppimisolusta. Hyödynnetään Libopin valtakunnallisia ja alueellisia sisältöjä täydennyskoulutuksen järjestämisessä. Lisäksi osallistutaan Libopin valtakunnallisen toimituskunnan työhön sekä oppimisolustan valtakunnalliseen kehittämiseen. Järjestetään säännöllisiä tuki- ja vinkkikahveja Libopin käytöstä ("Makupaloja Libopista"), markkinoidaan kansallisia Liboppi-tilaisuuksia ja tuotetaan Liboppiin sisältöä omien resurssien mukaan.

VIESTINTÄ

Viestintää toteutetaan oman viestintäsuunnitelman mukaisesti. Viestinnän tavoitteena on viestiä selkeästi ja ajantasaisesti Savon AKEn toiminnasta sekä tuoda esille alueen kirjastojen vahvuuksia, hyviä käytäntöjä, ideoita, kokemuksia ja ajankohtaisia asioita. Lisäksi viestinnällä on tärkeää edistää kirjastojen verkostoitumista ja vuoropuhelua sekä kirjastojen näkyvyyttä kunnassa. Viestintäsuunnitelma päivitetään kerran vuodessa.

Pääasialliset viestintäkanavat ovat Savon AKEn uutiskirje sekä verkkosivu <http://savonake.fi>. Uutiskirjeeseen kootaan tärkeimmät ajankohtaiset asiat, ja se lähetetään alueen kirjastoille pääsääntöisesti kerran kuussa. Tärkeimmistä koulutustilaisuuksista ja muista osaamisen kehittämisen asioista viestitään lisäksi erikseen sähköpostitse. Käytössä ovat myös sosiaalisen median kanavat Facebook ja Instagram. Myös alueen kirjastoille mahdollistetaan sisällön tuottaminen sivustolle, ja jakamisen kulttuuria pyritään vahvistamaan edelleen. Kehitetään Savon AKEn verkkosivujen sisältöjä vuonna 2025.

Hyödynnetään viestinnässä ja yhteistyön tukemisessa Teams-alustaa, jossa Savon kirjastoilla on yhteinen tiimi. Käytössä olevista viestintäkanavista muistutellaan uutiskirjeissä ja koulutusten yhteydessä.



ANTOKAUKOLAINAUS

Yhtenä alueellisen kehittämistehtävän toteutustapana esitetään kirjastolain esitöissä kaukolainojen antaminen muille yleisille kirjastoille, ja tästä antokaukolainauksesta syntyvät postituskulut katsotaan katettavaksi valtionavustuksella. Antokaukolainausta hoitaa kirjastovirkailija 20 % työpanoksella.

KANSALLINEN YHTEISTYÖ

Kuopion AKE-tiimi on aktiivisesti mukana kansallisessa yhteistyössä. Työntekijät osallistuvat muiden AKE-kirjastojen välisiin tapaamisiin ja viestintään, työryhmiin, Liboppi-toimituskuntaan, *Oppimisen poluille* -yhteisjulkaisun ja verkko-oppimateriaalin tekoon ja jalkautukseen, kansallisen kokoelmatyön koulutuksen suunnitteluun, kansalliseen mentorointiohjelmaan, hyvien ideoiden jakamiseen ja muuhun kansallisella tasolla tehtävään kehittämistoiminnan suunnitteluun. Kirjastotoimenjohtaja on mukana AKE-kirjastojen johtajien tapaamisissa ja muissa kansallisissa kokouksissa, kuten AKE Linja -kokouksissa. On huomioitava myös alueellista kehittämistyötä hoitavan henkilöstön oman osaamisen ylläpitäminen. Osaamisen kehittämiseen voivat kuulua kouluttautumisen lisäksi esimerkiksi vierailut muihin alueellista kehittämistehtävää hoitaviin kirjastoihin tai muihin organisaatioihin.

Kuopion kaupunginkirjasto toimii alueellisen kehittämistehtävän kirjastona yhteistyössä muiden alueellista kehittämistehtävää hoitavien yleisten kirjastojen, Seinäjoen erityistehtävää hoitavan kirjaston, valtakunnallista kehittämistehtävää hoitavan yleisen kirjaston ja muiden kirjastojen kanssa, muodostaen yhdessä kansallisen kirjastoverkon.



HANKKEESEEN OSALLISTUVIEN HENKILÖIDEN MÄÄRÄ

2,95 htv

Lähipalvelu- ja aluepäällikkö (60 %): Alueellisen kehittämistehtävän koordinointi

Informaatikko (80 %): Kehittämistehtävän hoitamiseen liittyvät tehtävät

Informaatikko (60 %): Kehittämistehtävän hoitamiseen liittyvät tehtävät

Informaatikko (50 %): Kehittämistehtävän hoitamiseen liittyvät tehtävät

Kirjastovirkailija (20 %): Antokaukolainaus

Kirjastotoimenjohtaja (10 %): Kehittämistehtävän toteutuksesta vastaaminen

Asiakas- ja kokoelmapäällikkö (5 %): Suunnitteluun ja toteutukseen osallistuminen, asiakaspalvelun ja kokoelmatyön kehittäminen

Lasten ja nuorten kirjastopalveluiden päällikkö (5 %): Suunnitteluun ja toteutukseen osallistuminen, lasten ja nuorten kirjastotyön kehittäminen

Hallintopalveluvastaava (5 %): Talousasiat ja -raportointi ja niihin liittyvä ohjeistus